

Olli Mäenpää

29.4.2026

Perustuslakivaliokunnalle

**Hallituksen esitys laeiksi ulkomaalaislain ja rikoslain 17 luvun 7 b §:n muuttamisesta
(HE 51/2026 vp)**

Ennakollinen maahantulokielto

Maahantulokiellon perusteet

Ulkomaalaislakiin lisättäväksi ehdotetun 150 d §:n mukaan poliisi voisi määrätä maahantulokiellon muualla kuin Suomessa oleskelevalla kolmannen maan kansalaiselle, jos on painavia syitä katsoa, että hän muodostaisi vakavan uhan yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansalliselle turvallisuudelle. Kielto voitaisiin määrätä olemaan voimassa enintään 15 vuoden määräajaksi tai toistaiseksi.

Ennakollista maahantulokieltoa on valtiosääntöoikeudelliselta kannalta aiheellista arvioida siltä kannalta, että ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan lailla. Säännöksen lähtökohtana on perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan kansainvälisen oikeuden voimassa oleva pääsääntö, jonka mukaan ulkomaalaisilla ei ole yleisesti oikeutta asettua toiseen maahan. Lailla säätämisen vaatimuksesta voidaan perusoikeusuudistuksen mukaan johtaa "paitsi syrjinnän ja mielivallan kielto ulkomaalaisten kohdella myös vaatimus maahan pääsyä ja maassa oleskelua koskevien perusteiden ja päätöksentekomenettelyjen sääntelemisestä siten, että hakijoiden oikeusturva taataan" (HE 309/1993 vp, s. 52).

Valtiolla on näissä rajoissa oikeus päättää yhtäältä ulkorajojensa turvallisuudesta sekä toisaalta siitä, kenellä on pääsy valtion alueelle (esim. PeVL 15/2022 vp). Maahantulokiellon perusteiden määrittely perustuu tähän oikeuteen. Sen perusteena voisi säännösehdotuksen mukaan olla vakava uhka yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansalliselle turvallisuudelle. Perustelujen mukaan uhka voisi olla esimerkiksi kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaava terrorismiin liittyvä toiminta, väkivaltainen radikalisoituminen tai tiedustelupalvelujen toiminta (HE, s. 88). Sääntelylle on hyväksyttävät ja erittäin painavat perusteet, joita ei voida pitää mielivaltaisina.

Kuuleminen

Kuulemisvelvollisuus ei 145 §:ään lisättäväksi ehdotetun 3 momentin mukaan koskisi tilannetta, jossa maahantulokiellon määräämistä harkitaan 150 d §:n perusteella. Poikkeusta kuulemisvelvollisuudesta on aiheellista arvioida siltä kannalta, että oikeus tulla kuulluksi kuuluu perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan hyvän

hallinnon takeisiin, jotka turvataan lailla. Hyvän hallinnon takeista voidaan kuitenkin säätää vähäisiä poikkeuksia, mikäli niillä ei muuteta hyvän hallinnon perusteita eikä vaaranneta yksilön oikeusturvaa (HE 309/1993 vp, s. 74; PeVL 16/2019 vp).

Kuulemisesta poikkeamisen perusteluna on se, että kuuleminen voisi johtaa siihen, että maahantulokieltoon määrättävä henkilö saattaisi välittömästi tiedon kuulemispyrkimyksistä saatuaan pyrkiä Schengen-alueelle jonkin toisen jäsenvaltion kautta. Tällöin Suomen määräämän maahantulokiellon vaikutukset menettäisivät merkityksensä (HE, s. 112). Asianosaisen kuuleminen maahantulokiellon määräämistä harkittaessa saattaa siten vaarantaa päätöksen tarkoituksen toteutumisen. Tällainen vaarantuminen on hyvän hallinnon takeet peruslakina määrittelevän hallintolain (PeVL 88/2022 vp) 34 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan, jolla asian saa ratkaista asianosaista kuulematta. Sääntelylle on muutenkin hyväksyttävät perusteet eikä sitä voida pitää suhteettomana.

Kieltopäätöksen tiedoksianto

Kieltopäätöksen tiedoksianto voitaisiin ulkomaalaislain 206 §:ään lisättäväksi ehdotetun 5 momentin toteuttaa vasta kun maahantulokieltoon määrätty kolmannen maan kansalainen hakee viisumia tai oleskelulupaa Suomeen tai toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon. Ehdotus poikkeaa siitä perustuslain 21 §:n mukaisiin hyvän hallinnon ja oikeusturvan takeisiin kuuluvasta peruslähtökohdasta, jonka mukaan asianosaisella on oikeus saada perusteltu päätös ja saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen käsiteltäväksi. Näiden oikeuksien toteutumisen voidaan katsoa edellyttävän myös oikeutta saada tieto tällaisesta asianosaista koskevasta päätöksestä. Tiedoksiannolla on myös olennainen vaikutus siihen, miten asianosaisen oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin toteutuu (PeVL 9/2010 vp s. 2). Hallintopäätös on siksi annettava viipymättä päätöksen tekemisen jälkeen tiedoksi asianosaiselle.

Edellytyksenä ehdotetulle poikkeamiselle olisi säännösehdotuksen mukaan, että välitön tiedoksianto voisi vaarantaa kansallisen turvallisuuden, maanpuolustuksen tai yleisen turvallisuuden takaamisen, rikosten ennalta estämisen, paljastamisen tai selvittämisen taikka rikoksiin liittyvät syytetoimet. Perustelujen mukaan poikkeaminen välittömästä tiedoksiannosta olisi mahdollinen lähinnä tilanteessa, jossa tiedon antaminen maahantulokiellosta joko suoraan sen kohteena olevalle henkilölle tai laajemmin esimerkiksi rikollis- tai terroristiverkostoille vaarantaisi kansallista turvallisuutta, yleistä turvallisuutta, maanpuolustusta tai rikosten ennalta estämisen, paljastamisen tai selvittämisen taikka rikoksiin liittyvät syytetoimet (HE, s. 113). Tällaisessa tilanteessa poikkeamiselle turvaamislouhteisen kieltopäätöksen välittömästä tiedoksiantamisesta voidaan katsoa olevan varsin painavat ja hyväksyttävät perusteet. Sääntely ei myöskään estäisi tai rajoittaisi oikeusturvakeinojen käyttämistä, kun päätös on annettu tiedoksi.

Kieltopäätöksen välitön täytäntöönpano

Maahantulokielto tulisi 150 d §:n 3 momentin mukaan voimaan välittömästi poliisin tehtyä asiassa päätöksen. Tällä tarkoitetaan, että päätös on välittömästi täytäntöön pantavissa mahdollisesta valituksesta riippumatta. Koska kieltopäätöksen kohteena oleva ulkomaalainen ei oleskele Suomessa eikä hänellä ole oikeutta tulla Suomeen, päätöksen välitön täytäntöönpano ehdotetulla tavalla ei muodostu ongelmalliseksi oikeusturvan kannalta (ks. myös PeVL 47/2014 vp, s. 3, PeVL 4/2004 vp, s. 10-12). Kiellon kohde voisi myös hakea maahantulokiellon peruuttamista ja saattaa tarvittaessa hakemukseen annetun päätöksen tuomioistuimen käsiteltäväksi. Sääntely mukautuu siten perustuslain 21 §:ssä säädetyn oikeusturvan edellytyksiin.